

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta: ”EU:n rakenne- ja koheesiopolitiikan rooli talouden siirtymän innovatiivisessa ja älykkäässä edistämässä”**(valmisteleva lausunto)**

(2020/C 429/21)

Esittelijä: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Lausuntopyyntö	18. helmikuuta 2020 – Saksan liittovaltion talous- ja energia-ministerin Peter ALTMAIERin kirje
Oikeusperusta	EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava jaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”
Hyväksyminen jaostossa	20.7.2020
Hyväksyminen täysistunnossa	18.9.2020
Täysistunnon nro	554
Äänestystulos	217/0/3
(puolesta/vastaan/pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK kehottaa Euroopan komissiota käsittelemään koheesiopolitiikkaa olennaisena välineenä koronaviruspandemian aiheuttamien valtavien haasteiden ratkaisemisessa. Tilanteeseen on vastattava nopeasti, ja varat jäsenvaltioiden auttamiseksi ja tukemiseksi on jaettava asiaankuuluvien kriteerien mukaisesti, mutta myös rohkeasti. Eurooppa tarvitsee nyt enemmän kuin koskaan eriytettyä tapaa ratkaista yhtenäinen haaste.

1.2 Koronaviruskriisin vaikutusten vuoksi Euroopan talouden jälleenrakentamiseksi tarvitaan vahvoja, selkeitä toimenpiteitä. Seurauksia kansanterveyteen ja taloudelliseen, yhteiskunnalliseen ja poliittiseen toimintaan on vaikea mitata, ja vaikutukset eroavat jäsenvaltiosta toiseen. ETSK on yhtä mieltä siitä, että Saksan puheenjohtajakauden painopisteiden on keskityttävä tähän uuteen tilanteeseen, ja vaatii toimia työllisyyden ja sosiaalisten oikeuksien suojelemiseksi kaikkialla unionissa.

1.3 ETSK katsoo, että Euroopan elpymissuunnitelmassa täytyy pitää mielessä tämän kriisin seuraukset ja eritoten Euroopan riippuvuus muista talousalueista tiettyjen tuotteiden ja palvelujen osalta. On selvää, että Euroopan täytyy tarkastella kauppapolitiikkaansa, tehostaa innovointia ja hyödyntää älykkään erikoistumisen strategiaansa, joka perustuu alueisiin ja alakohtaiseen teolliseen lähestymistapaan. Koheesiopolitiikka on ollut olennaisen tärkeää luotaessa suotuisia olosuhteita ratkaisujen kehittämiseksi teollisuutta, tutkimusta ja kehittämistä sekä infrastruktuuria varten. ETSK katsoo, että nykyiset tarpeet vaativat entistä vahvempaa politiikkaa, jolla tuetaan teollisuustuotannon siirtämistä takaisin Eurooppaan. Uudelleenteollistumista tarvitaan, ja sen toteuttamisen aika on nyt.

1.4 ETSK katsoo, että palvelujen digitalisaation on oltava yhä yksi kaikkien jäsenvaltioiden ensisijaisista tavoitteista. Kriisi on osoittanut, että tarvitaan yksinkertaisempia ja kattavampia palveluita kaikkien eurooppalaisten tukemiseksi, ja erityisesti niiden, jotka tarvitsevat lisätukea. ETSK tiedostaa, että jäsenvaltioilla on digitalisaatioon liittyen erilaisia näkökulmia ja haasteita. Olemassa oleva infrastruktuuri on riittämätöntä, ja tälle alalle kohdistuvien lisäinvestointien on oltava yksi ensisijaisista tavoitteista. Jäsenvaltioita olisi kannustettava investoimaan parempaan infrastruktuuriin, jotta voidaan luoda suotuisat olosuhteet uusille yrityksille ja uusille palveluille. Rahoitusvälineiden on oltava luovia ja yksinkertaisia, jotta tämä mahdollistetaan.

1.5 ETSK on yhtä mieltä tarpeesta investoida edelleen laajakaistajärjestelmiin, jotta maaseutualueilla voidaan kehittää nykyaikaista maataloutta ja matkailutoimintaa. Koheesiopolitiikan välineissä tämä tarve on laiminlyöty, tai ainakin jäsenvaltioiden huomio on kääntynyt pois rahoitusohjelmien olemassa olevista mahdollisuuksista. Jotta mahdollistetaan ”uudenlaisen maatalouden”, uusien matkailutoimintojen ja uusien ”teollisuudenalojen” kehittyminen, jäsenvaltioiden hallituksia olisi rohkaistava investoimaan laajakaistainfrastruktuuriin.

1.6 ETSK on vahvasti sitä mieltä, että sähköinen liiketoiminta on perustavan tärkeää covid-19:n yhteiskunnallisten ja talousvaikutusten luomassa "uudessa normaalitilanteessa". Sekä yrityksille että kuluttajille on tarjottava erilaisia vaihtoehtoja. Pk-yritykset voivat myös hyötyä tästä uudesta lähestymistavasta, joten rakennerahastojen varoja on kohdennettava siten, että yritykset voivat löytää uusia markkinoita ja uusia mahdollisuuksia. ETSK kehottaa Euroopan komissiota joustavuuteen sen käsitellessä näitä haasteita, jotka voivat tarjota yrityksille mahdollisuuksia mennä verkkoon, solmia kumppanuuksia ja tehdä älykkäitä investointeja, jotta ne voivat kilpailla paitsi sisämarkkinoilla myös maailmanlaajuisesti. Tarvitaan ehdottomasti kestävämpiä toimitusketjuverkostoja, jotta yritykset ja kuluttajat voivat olla paremmassa vuorovaikutuksessa keskenään.

1.7 ETSK katsoo, että pk-yritykset ja niiden kestävyys on turvattava kiireellisesti. Siksi tavanomaisia, olemassa olevia eurooppalaisia välineitä, kuten Euroopan sosiaalirahastoa, on sovellettava erittäin luovalla mutta yksinkertaisella tavalla. Ei ole epäilystäkään, ettekö tämä kriisi vaikuttaisi työllisyysasteeseen, ja Euroopan on vaikea elpyä ilman asianmukaista strategiaa, jonka avulla edistetään koulutusta ja ihmisten pääsyä takaisin työmarkkinoille. Rahoitusvälineiden käyttöön liittyvissä päätöksentekoprosesseissa on muun muassa tästä syystä puututtava siihen, että kyseisten järjestelyjen hyödyntäminen on pk-yrityksille edelleen hyvin byrokraattista. ETSK pyytää ryhtymään toimiin hallinnollisen rasituksen keventämiseksi, jotta pk-yritykset voivat edetä tässä asiassa.

1.7.1 On ehdottoman tärkeää varmistaa pk-yrityksille suotuisat pitkän aikavälin luottoehdot, jotta niille voidaan tarjota apua näinä vaikeina aikoina, ja koheesiorahaston pohjalta olisikin luotava nopeasti reagoiva ja tehokas rahoitusväline.

1.7.2 Vastaavasti ETSK haluaa kiinnittää huomion tarpeeseen lisätä julkisia investointeja elinikäisen koulutuksen järjestelmiin ja luoda niiden kehittämiseksi suotuisat olosuhteet sekä niitä tukevia mekanismeja, jotta ihmiset voisivat mukauttaa osaamistaan nykymarkkinoiden tarpeisiin ja jotta voidaan lisäksi valmistautua tarjoamaan tuleville sukupolville uusia taitoja.

1.8 ETSK on myös yhtä mieltä siitä, että vihreän kehityksen ohjelmaa tulee tukea, ja kehottaa Euroopan komissiota toimittamaan jäsenvaltioille lisätietoa esimerkiksi siitä, millä tavoin oikeudenmukaisen siirtymän rahaston 40 miljardia euroa voidaan käyttää vähähiilisen talouden edistämiseen. Tämä on yksi esimerkki hyvästä ideasta ja konseptista, jota pitäisi edistää jäsenvaltioiden keskuudessa, mutta vielä ei ole aivan selvää, kuinka se tulisi toteuttaa käytännössä.

1.9 ETSK suhtautuu myönteisesti REACT-ohjelmaan, jonka puitteissa tullaan investoimaan 55 miljardia euroa koheesiopolitiikan tukemiseen, mutta se pyytää Euroopan komissiota tiedottamaan nopeasti jäsenvaltioille ja antamaan lisävalaistusta varojen jakamisen ehdoista ja perusteista pitäen mielessä, että nämä varat on kohdennettava vuoden 2022 loppuun mennessä. REACT-EU-välineen varat jaetaan jäsenvaltioiden kesken ottaen huomioon niiden suhteellinen vauraus ja nykyisen kriisin vaikutukset niiden talouteen ja yhteiskuntaan, myös nuorisotyöttömyyteen. Tulosten saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin tarkempaa tietoa. Tällä hetkellä on tarpeen varmistaa toimeenpano, ei niinkään tietty rahoituksen määrä. Eurooppa tarvitsee joustavan, nopean ja yksinkertaisen ohjelman, joka tuo mukanaan helpompia prosesseja, jotka voivat yksinkertaistaa rahoituksen saatavuutta yrityksen koosta, alkuperästä tai toimialasta riippumatta, jos työllisyys ja lisäarvo ovat tärkeimmät kysymykset.

1.10 ETSK katsoo, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kuuleminen ja laaja osallistuminen alueellisten politiikkojen määrittämiseen on varmistettava, jotta voidaan hyödyntää sidosryhmillä olevaa aitoa ja merkityksellistä tietämystä ja edistää siten strategian täytäntöönpanoa. Nyt on aika ottaa työmarkkinaosapuolet mukaan politiikan määrittämiseen ja täytäntöönpanoon, jotta varmistetaan kumppanuuteen perustuva lähestymistapa, jonka avulla voidaan saada aikaan todellisia vaikutuksia.

2. Yleistä

2.1 Saksan EU-puheenjohtajakauden olosuhteet tulevat olemaan hyvin poikkeukselliset, ja se on valtava haaste Eurooppa-hankkeelle. Monia puheenjohtajakauden tavoitteista saatetaan joutua tarkastelemaan uudelleen koronavirustilanteen vuoksi, mikä vaikuttaa ihmisten, yritysten ja teollisuudenalojen kehitykseen ja koettelee Euroopan sieto- ja palautumiskykyä pandemian jälkeen.

2.2 Vaikka painopisteitä voidaan aina muuttaa, jotkin keskeiset ideat voidaan säilyttää tilanteesta huolimatta. Digitalisaatio, budjettiritkit, älykäs talous ja kasvutalous ovat haasteita, jotka ovat olleet jo esillä.

2.3 Digitalisaation lisäksi valokeilassa ovat datapolitiikka, tekoäly ja digitaaliset sisämarkkinat. Sisämarkkinoiden avoimuus tulee taata vastaisuudessakin, ja tämä tavoite voidaan ymmärtää Euroopan elpymissuunnitelmaa koskevan keskustelun kontekstissa. Digitaalisia sisämarkkinoita kehitetään edelleen Euroopan kilpailukyvyyn parantamiseksi. EU on sitoutunut yhteentoimivuuteen, standardointiin ja avoimen lähdekoodin teknologiaan.

2.4 Nykytilanteessa riskinä on myös taloudellisten ja sosiaalisten erojen kasvaminen, mukaan lukien alueelliset erot jäsenvaltioiden välillä ja niiden sisällä. Kysynnän muutokset ja yrityssektorin elpymiskyky vaikuttavat jäsenvaltioiden eri alueisiin epäsymmetrisesti niiden erilaisen alakohtaisen erikoistumisen vuoksi. Lähikontaktia kuluttajiin edellyttävien palvelujen odotetaan kuitenkin kärsivän erityisesti pk-yritysten liikevaihdon ja työpaikkojen vähenemisen takia.

2.5 Maaseutualueiden uudelleenteollistuminen

2.5.1 Jäsenvaltioilla, joilla on julkisessa taloudessa merkittävästi liikkumavaraa, on varaa tarjota runsaampaa ja pitkäkestoisempaa tukea yrityksille ja kotitalouksille. Niillä on myös paremmat edellytykset selviytyä julkisen talouden alijäämien kasvusta ja suuremmista veloista tilanteessa, jossa on entistäkin tärkeämpää huolehtia laadukkaasta terveydenhuollosta ja tarjota pitkäaikaista sosiaalitukea niille, jotka joutuvat kärsimään kriisin seurauksista. Jäsenvaltioiden kyvyssä rahoittaa taloutensa uudelleenikäynnistämiseen, vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen tarvittavia investointeja on kaiken kaikkiaan eroja. Nämä erot voivat johtaa sisämarkkinoiden tasapuolisten toimintaedellytysten vääristymiseen ja kasvuviin elintaseroihin.

2.6 Jean-Claude Junckerin kuuluisin sanoin: ”Tässä unionissa ei ole tarpeeksi Eurooppaa, eikä tässä unionissa ole tarpeeksi unionia.” Nykyinen kriisi on jälleen kerran tehnyt selväksi, että kun olot käyvät tukaliksi, jokainen huolehtii vain itsestään. Eräiden jäsenvaltioiden soveltamat suojeltujen hyödykkeiden väliaikaiset vientikiellot ja rajojen sulkemiset, joita nyt koemme, ovat varsin kansallisia vastauksia maailmanlaajuiseen kriisiin. Tästä on kannettava huolta. Koheesio politiikan avulla voitaisiin oikaista tällaisia vaikutuksia.

3. Koheesio politiikka Euroopan vahvuutena sisämarkkinoiden edistämiseksi

3.1 Sisämarkkinat ovat Eurooppa-hankkeen ytimessä. Tehokkaiden sisämarkkinoiden ansiosta EU:n kansalaisilla pitäisi olla saatavillaan laajempi palvelu- ja tuotevalikoima ja paremmat työmahdollisuudet. Sisämarkkinoiden pitäisi edistää kauppaa ja kilpailua, mikä on olennaisen tärkeää EU:n vihreän ja digitaalisen muutoksen toteuttamiseksi. Asianmukainen ja tasapainoinen koheesio politiikka on olennaista sisämarkkinoiden toteuttamisen kannalta.

3.2 Jäsenvaltioiden välisistä monista eroista huolimatta koheesio politiikka on yhä keskeinen mekanismi kehityksen tasapainottamiseksi, mahdollisuuksien luomiseksi ja olojen parantamiseksi. On tärkeää muistaa, että koheesio politiikka perustuu eurooppalaiseen yhteisvastuuseen ja sillä on vaikutuksia kaikkiin jäsenvaltioihin: sekä niihin, jotka ovat rahoituksen saajia, että niihin, jotka ovat ”nettomaksajia”.

3.3 On myös tärkeää toteuttaa erityisiä toimia vastauksena haasteeseen, jolla on erilaisia vaikutuksia eri jäsenvaltioihin. Eurooppa tarvitsee nyt enemmän kuin koskaan eriytettyä tapaa yhtenäisen haasteen ratkaisemiseen. Jäsenvaltiot tarvitsevat siis erisuuruista tukea, ja tehokkaan koheesio politiikan suurimpana etuna onkin, että se mahdollistaa älykkäät ja tehokkaat toimet erilaisiin, esimerkiksi covid-19-kriisin yhteydessä koettuihin, vaikutuksiin vastaamiseksi.

3.4 ETSK pitää perustavan tärkeänä, että unionilla on hyvin koordinoitu teollisuuspolitiikka, jossa otetaan huomioon sekä nykyiset covid-19:stä johtuvat ja sen jälkeisen ajan haasteet että digitalisaatioon ja kestävytyteen liittyvät näkökohdat.

3.4.1 Keskeiset teollisuudenalat ja toimialat on yksilöitävä ja niitä on tuettava henkilöresursseista aina tutkimukseen saakka. Tällöin Euroopan unionilla olisi teollisuuspolitiikka, joka suojelee näitä strategisia aloja markkinoilta ja takaa sellaisten keskeisten tarvikkeiden kuin esimerkiksi hengityskoneiden ja maskien toimitusvarmuuden pandemiatilanteessa.

3.4.2 Unionin on rahoitettava toimia, jotka täyttävät kaksi kriteeriä: laadukkaita työpaikkoja tarjoavan strategisen tuotannon palauttaminen, jotta Euroopasta voisi tulla riippumaton erityisesti terveydensuojelun ja terveydenhuollon vastatoimien alalla, ja keskittyminen kestäviin investointeihin, jotka ovat sosiaalisesti vastuullisia ja ympäristöä säästäviä. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä (pk-yrityksillä), niin kuin suurilla ja yhteiskunnallisilla yrityksilläkin, voisi olla ratkaiseva rooli Euroopan tuotantojärjestelmän rakenteen uudistamisessa.

3.5 Pk-yritysten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tulisi olla sieto- ja palautumiskykyyn ja elpymiseen tähtäävän huomion keskipisteessä. Koheesio-ohjelmien rakennetta olisi muokattava paljon yksinkertaisemmaksi ja tehokkaammaksi, jotta keskisuuret ja pienet edunsaajat saisivat niistä todella hyötyä.

3.6 Matkailu ja kulttuuri ovat kaksi keskeistä toimialaa, joihin pandemia on vaikuttanut voimakkaasti. EU:n rahastoissa olisi keskityttävä määrittämään välineitä matkailu- ja kulttuurialan yritysten tukemiseksi innovoinnin, digitalisaation ja monialaisen yhteistyön avulla.

4. Koheesiopolitiikka ja covid-19:n jälkeinen tilanne

4.1 Covid-19-kriisin tavanomaisesta poikkeavat olosuhteet ovat valtava koetus koheesiopolitiikalle. Nyt on tärkeämpää kuin koskaan, että jäsenvaltioiden elpymissuunnitelmat kuvastavat alueellisen yhteenkuuluvuuden arvoja, jotka liittyvät esimerkiksi digitalisaatioon, ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun ja sosiaaliseen osallisuuteen. Euroopan ja kaikkien EU:n jäsenvaltioiden järjestelmällinen ja vahva elpymissuunnitelma riippuu ratkaisevasti tästä politiikasta maan koosta tai muista erityispiirteistä riippumatta.

4.2 Yksi elpymisstrategian kriittisimmistä näkökohdista on koheesiopolitiikan rahoituskehys. Pandemia on paljastanut selvemmin kuin koskaan kansalaisten ja jäsenvaltioiden eriarvoisuuden ja jopa lisännyt sitä. Jokainen on samalla tavoin alttiina virukselle, mutta ne erityiset tavat, joilla kansalaiset, yhteiskunnat ja jäsenvaltiot koettavat selvitä siitä, vaihtelevat. Tämän kriisin aiheuttamalla heikolla taloudellisella tilanteella tulee olemaan dramaattisia vaikutuksia tiettyihin maihin ja yhteiskunnan osiin, ja kriisin johdosta toteutettavissa EU:n toimissa on otettava tämä huomioon.

4.3 Yhteistyö on keskeistä tulosten saavuttamiseksi. Nyt ei ole aika kritisoida aiempia toimia vaan katsoa nykyhetken ja tähdätä tulevaisuuteen yhdessä sovituin päätavoittein, jotka voidaan säilyttää myös näissä kriittisissä olosuhteissa.

4.4 Covid-19-kriisin Eurooppa-hankkeelle ja maailmalle aiheuttamat vahingot lisäävät Yhdistyneen kuningaskunnan EU-eron aiheuttamia vahinkoja. Tämä voi tarkoittaa sitä, että kun pandemia on ohi, EU-maiden väliset talouskehitys-, sosiaaliturva- ja vauruserot kasvavat.

4.5 Kriisiin ei ole yhtä yksittäistä ratkaisua, mutta asianmukaisen ja tasapainoisen koheesiopolitiikan avulla on aikojen saatossa pystytty pienentämään eroja ja varmistamaan yhteisvastuu kaikkien jäsenvaltioiden välillä.

4.6 Euroopan elpymisen pitäisi perustua yhteisvastuun periaatteeseen, mutta aiemmat virheet on silti korjattava. Jäsenvaltioita, joilla on liikaa julkista velkaa, on autettava nopeuttamaan kestävä elpymistä, mutta tähän tukeen on yhdistyttävä vahva politiikka ja tasapainoiset toimet, jotka perustuvat eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaisiin suosituksiin. Nyt on aika toimia rohkeasti eikä keskittyä kansallisen tason poliittisiin voittoihin.

4.7 Vihreän kehityksen ohjelma on yhä merkityksellinen, ja ETSK katsoo, että sen päätavoitteet ovat olennaisia Euroopan johtajuuden saavuttamiseksi monessa kansainvälisessä haasteessa.

4.8 Tässä yhteydessä ETSK suhtautuu erittäin myönteisesti Euroopan komission ehdottamaan Next Generation EU-suunnitelmaan, mukaan lukien REACT-EU-väline, ja komission ehdotukseen EU:n vuosien 2021–2027 kokonaistaloussarviosta ja antaa niille täyden tukensa. Koska REACT-EU jatkaa ja laajentaa uuden koheesiopolitiikan kriisi- ja korjaustoimia, ETSK suosittelee painokkaasti **kaikkien mahdollisten hallinnollisten esteiden ja rasitteiden poistamista** sekä kansallisen että EU-tason julkishallinnosta, jotta toimet voidaan kohdistaa epidemiasta johtuvien ongelmien ratkaisemiseen.

4.9 ETSK onkin vahvasti sitä mieltä, että REACT-EU-väline vauhdittaa investointeja ja siirtää taloudellista tukea elpymisen ensimmäisille ratkaiseville vuosille suuntaamalla lisää varoja reaaliin talouteen. **Työpaikkojen säilyttäminen, työpaikkojen luominen – erityisesti nuorille – ja investointituki pk-yrityksille ovat keskeisiä** aloja, jotka edellyttävät tuekseen lisävaroja REACT-EU-välineestä.

4.10 Covid-19:n jälkeisissä investointiprioriteeteissa on otettava huomioon, että pandemialla on ollut suhteettoman suuri vaikutus tiettyihin väestöosiin, erityisesti ikäihmisiin, vammaisiin henkilöihin, maahanmuuttajiin ja pakolaisiin sekä romaniyhteisöön. On ensiarvoisen tärkeää auttaa näitä yhteisöjä pääsemään takaisin vakaalle pohjalle ja varmistaa, että niitä ei jätetä toipumaan kriisistä yksin, kuten kävi Euroopan viimeisimmän finanssikriisin jälkeen.

5. Eurooppalainen ohjausjakso ja maakohtaiset suositukset

5.1 Eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyy yhä paljon haasteita, joiden ratkaisemisesta on tullut nykyisen kriisin myötä entistä tärkeämpää. Ratkaistaviin haasteisiin kuuluvat mm. puutteellinen sitoutuminen ehdotettuihin uudistuksiin ja maakohtaisten suositusten hidaskäytäntöönpano.

5.2 Järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan osallistuminen eurooppalaiseen ohjausjaksoon on siksi olennaisen tärkeää, koska sidosryhmien osallistuminen uudistuksiin parantaa niiden totuttamista ja auttaa saavuttamaan myönteisiä tuloksia.

5.3 Eurooppalaisella ohjauksella tuleekin olemaan kasvava merkitys Next Generation EU -kehityksessä määritettyjen toimien seurannassa ja arvioinnissa, ja ETSK katsoo siksi, että talouselämän osapuolet, työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot olisi nähtävä tärkeinä toimijoina tässä prosessissa.

5.4 Kansalaisyhteiskunnan kumppanit, paikalliset toimijat ja yhdistykset sekä Euroopan parlamentti on otettava mukaan kaikkiin elpymisrahastoja koskeviin menopäätöksiin ja jälkikäteistarkistukseen siitä, että rahat on käytetty asianmukaisesti EU:n kansalaisten etujen mukaisesti. Pakollinen osallistuminen on keskeistä sen varmistamiseksi, että varat päätyvät hankkeisiin, jotka vahvistavat Euroopan taloutta ja auttavat sitä elpymään.

6. Tehokkaat koheesiopolitiikan välineet

6.1 Koheesiopolitiikka on nykyaikainen, tehokas ja joustava EU:n investointipoliitiikka. Se tarjoaa yhtäältä vastauksen pitkän aikavälin haasteisiin monivuotisen ohjelmasuunnittelunsa kautta. Toisaalta se voi olla erittäin joustava kriisinhallintatilanteissa, kuten nykyisessä covid-19:n aiheuttamassa kriisissä, jonka yhteydessä tämän politiikan täytäntöönpanojärjestelmään tehdyt nopeat muutokset tarkoittavat sitä, että jäsenvaltioille voidaan kanavoida (alkuvaiheessa) tukea 8 miljardin euron arvosta.

6.1.1 Koheesiopolitiikalla on merkittävä vaikutus jäsenvaltioiden talouksiin. EU13:n BKT:n odotetaan olevan noin 3 prosenttia korkeampi toimeenpanokauden lopussa, mistä on kiittäminen vuosien 2014–2020 koheesiopoliittisia toimia. Myös vaikutukset EU:n vähemmän kehittyneisiin alueisiin ovat huomattavat. Esimerkiksi Unkarin eräiden vähemmän kehittyneiden alueiden BKT:n odotetaan olevan ohjelmakauden loppuun mennessä yli 8 prosenttia korkeampi kuin mitä se olisi ilman koheesiopolitiikkaa.

6.1.2 EU:n rahastoilla on ollut jo talous- ja finanssikriisin jälkeen vakauttava rooli, jonka johdosta monilla politiikanaloilla aina suurista infrastruktuurihankkeista pk-yritysten rahoitukseen ja työntekijöiden ja työttömien koulutukseen on tehty enemmän julkisia investointeja.

6.1.3 Vuosina 2021–2027 koheesiopolitiikka jatkaa kaikkien jäsenvaltioiden kaikkien alueiden tukemista rahoittamalla monia erilaisia investointeja, jotka auttavat EU:n alueita selviytymään tehokkaasti teknologiseen muutokseen ja ilmastotavoitteisiin liittyvistä siirtymistä, muun muassa oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kaltaisten aivan uusien aloitteiden avulla.

6.2 Ehdotus tulevaksi koheesiopolitiikaksi perustuu seuraavaan kolmeen avainperiaatteeeseen:

6.2.1 Poliitiikka kaikkien alueiden hyväksi: Kolme neljäsosaa koheesiopolitiikan investoinneista kohdistuu vähiten kehittyneisiin alueisiin, mutta myös teollisuuden muutosprosessissa olevia alueita ja syrjäisimpiä alueita varten varataan rahoitusta. Tämän lisäksi rajatylittävää yhteistyötä tehostetaan ja kaupunkien, metropolialueiden ja paikallisten aloitteiden asemaa vahvistetaan uuden painopisteen ”Lähempänä kansalaisia oleva Eurooppa” puitteissa. EU:n kokonaistalousarvion pienentymisestä huolimatta resursseja tulisi jatkossakin kohdentaa erityisesti köyhimmille jäsenvaltioille ja alueille. Komission ehdotuksessa tämä painotus on vieläkin korostuneempi kuin nykyisellä kaudella ja köyhimmät jäsenvaltiot saavat yhä paljon enemmän tukea kuin kehittyneemmät jäsenvaltiot. Tuki todella menee sinne, missä sitä tarvitaan eniten: 62 prosenttia Investoinnit työpaikkoihin ja kasvuun -tavoitteen resursseista on varattu vähemmän kehittyneille alueille (vuosina 2014–2020 tämä osuus oli 52 prosenttia). Budjettirajoitteista huolimatta on ollut mahdollista varmistaa reaalinääräisesti suuremmat määrärahat vähemmän kehittyneille alueille (lisäystä 8 prosenttia) ja siirtymäalueille (lisäystä 17 prosenttia) vuoden 2018 hintoina mitattuna. Tämä on koheesiopolitiikan ydinolemus: yhteisvastuuperiaatteen toteuttaminen käytännössä.

6.2.2 Nykyaikaisempi politiikka: Kolme neljäsosaa investoinneista on varattu alueiden valmistautumiseen siirtymään kohti digitaalista, nykyaikaista taloutta ja ilmastoneutraalia kiertotaloutta – jotka ovat yhteiskuntamme suurimmat haasteet tulevalla vuosikymmenellä. Tämä välttämätön painopiste välittyy useiden investointien laadun ja vaikutuksen parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden kautta: tavoitteena on esimerkiksi luoda investoinneille varta varten sovitettua ”mahdollistavat edellytykset” ja varmistaa siten, että menestyksen ennakoedellytykset ovat olemassa.

6.2.3 Yksinkertaisempi ja dynaamisempi politiikka: On esitetty 80 hallinnollista yksinkertaistamistoimea, joilla virtaviivaistetaan sääntöjä ohjelmien laadinnasta aina tarkastus- ja korvausmenettelyihin ja vahvistetaan seitsemälle yhteistyössä hallinnoitavalle EU:n rahastolle selkeät ja yksinkertaiset yhteiset säännöt. Yhteiset säännöt helpottavat sekä ohjelmien hallinnoijien että edunsaajien elämää ja edistävät synergioita kaikkien seitsemän rahaston kesken ja myös muiden EU:n talousarvion keinovalikoimaan kuuluvien välineiden, kuten yhteisen maatalouspolitiikan, Horisontti Eurooppa -innovointiohjelman, opiskelijoiden liikkuvuutta edistävän EU:n välineen (Erasmus+) sekä ympäristön ja ilmastotoimien Life-ohjelman kanssa.

6.3 Kaikki tämä yhdessä hallinnollisten valmiuksien jatkuvan kehittämisen kanssa mahdollistaa uusien ohjelmien nopeamman ja paremman käynnistämisen.

6.4 Lyhyesti sanottuna uusi koheesiopolitiikka on kohdennetumpaa ja tuottaa enemmän EU:n tason lisäarvoa, joten kyse ei ole ainoastaan koosta vaan myös tuloksista.

6.5 Samalla paikallisviranomaisten taholta tarvitaan lisää toimia sitoutuneisuuden parantamiseksi EU-rahoitteisia hankkeita toteuttaessa. Tämä tarkoittaa kansallisen yhteisrahoituksen palauttamista kriisiä edeltäneelle tasolle. Supistuvan yhteisrahoitusosuuden voidaan nähdä aiheuttavan mahdollisesti jännitteitä julkisiin talousarvioihin, mutta se tulisi myös nähdä mahdollisuutena toteuttaa parempia hankkeita siten, että omavastuullisuus ja vastuuvellisuus ovat vahvempia. Sama koskee jo mainittua vahvempaa temaattista keskittymistä EU:n painopisteitä ja haasteita, esim. älykäs ja vihreä Eurooppa, vastaaviin tärkeimpiin poliittisiin tavoitteisiin.

6.6 Yksi tärkeä ehto edellä mainitun toteutumiseksi on, että Eurooppa korjaa koheesiopolitiikkaa koskevan tehokkaan viestinnän puutteen, joka vaivaa aivan liian usein tämän politiikan puitteissa rahoitettuja hankkeita. ETSK toteaa, että komissio on kyllä antanut erilaisia viestintäohjeita, mutta ne eivät ilmeisesti ole läheskään riittäviä. Tietoisuus siitä, että tietyt hankkeet on toteutettu ja että ne ovat itse asiassa EU:n rahoittamia, on usein vähäistä tai puuttuu kokonaan. Tämän johdosta koheesiopolitiikkaa arvostetaan vain vähän tai ollenkaan.

6.7 ETSK kehottaa komissiota jatkamaan voimassa olevien julkistamisvelvoitteiden uudelleentarkasteluun liittyviä toimiaan ja vahvistamaan velvoitteita huomattavasti ottaen huomioon nykyaikaiset digitaalisen viestinnän välineet, jotka on kokonaisuudessaan sisällytetty digitaalistrategiaan. Parhaita käytäntöjä tarjoavia hankkeita pitäisi hyödyntää nykyistä ahkerammin käytännön esimerkkeinä kannustettaessa yhä laajempaan ja tehokkaampaan varojen käyttöön.

6.8 ETSK pyytää komissiota laatimaan strategisen viestintäsuunnitelman yhteistyössä kaikkien asiaankuuluvien kumppanitahojen kanssa, kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, paikalliset toimijat ja suuri yleisö mukaan luettuina. Jäsenvaltioiden ja edunsaajien on nyt tarpeellisempaa kuin koskaan varmistaa, että parhaista käytännöistä viestitään entistä tehokkaammin ja että niiden käyttöönotto on helpompaa.

Bryssel 18. syyskuuta 2020.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER*
